

Werkinstructie SUA

Openbaar

Aan	Directeuren IND cc DDMB
Van	DG IND
Nummer & Titel	WI 2022/3 Bekeerlingen en afvalligen
Hoofdtak	Asiel
Relatie met	Kamerbrief
Publicatiedatum	30-12-2019
Geldig vanaf	15-2-2022
Geldig tot en met	15-2-2023
Bijlage(n)	Geen

1. Inleiding

Deze werkinstructie (WI) vervangt WI 2019/18 Bekeerlingen. Deze Werkinstructie bevat naast de handvatten voor de beoordeling van een bekering - inclusief een bekering tot het atheïsme - ook handvatten voor de beoordeling van afvalligheid als zelfstandig asielmotief en een toelichting over de begrippen afvalligheid en atheïsme.¹

Deze WI is bedoeld voor hoor-en beslismedewerkers van de IND die in hun werk te maken krijgen met een bekering of afvalligheid als asielmotief.

Er is geen standaard antwoord te geven op de vraag hoe een bekering verloopt, wanneer sprake is van afvalligheid en wanneer afvalligheid of een bekering geloofwaardig zijn. Als uitgangspunt geldt dat dit een individuele afweging is die onderdeel uitmaakt van de integrale geloofswaardigheidsbeoordeling door de IND.

In deze WI worden allereerst in paragraaf 2 de definities die van belang zijn voor deze WI toegelicht, waarbij wordt ingegaan op de begrippen afvalligheid en bekering. Vervolgens wordt in paragraaf 3 omschreven hoe de geloofwaardigheid van het asielrelaas van een vreemdeling die stelt bekeerd tot een ander geloof te zijn moet worden onderzocht, beoordeeld en getoetst. Daarna wordt in paragraaf 4 specifiek ingegaan op de vraag hoe de geloofwaardigheid van het asielrelaas van een vreemdeling die stelt te zijn bekeerd tot het atheïsme moet worden onderzocht, beoordeeld en getoetst. Vervolgens wordt in paragraaf 5 ingegaan op de vraag hoe moet worden onderzocht, beoordeeld en getoetst of een vreemdeling die afvallig stelt te zijn een beschermingswaardige overtuiging heeft. In paragraaf 6 worden daarna aanvullende handvatten voor het horen van bekeerlingen, specifiek voor atheïsten en afvalligen beschreven. Vervolgens wordt in paragraaf 7 ingegaan op de algehele beoordeling van de vrees bij terugkeer voor zowel afvalligen als bekeerlingen, inclusief atheïsten. Daarna volgt informatie met betrekking tot de behandeling van opvolgende aanvragen in paragraaf 8. Tenslotte volgt in paragraaf 9 korte informatie over de bekeringscoördinatoren.

¹ Aanleiding hiervan zijn de uitspraken ECLI:NL:RVS:2022:93 en ECLI:NL:RVS:2022:94 over respectievelijk afvalligheid en atheïsme van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna: Afdeling) van 19 januari 2022.

Omwille van de leesbaarheid is steeds 'hij' gebruikt in de WI. Waar 'hij' staat kan uiteraard ook 'zij' of 'die' worden gelezen.

2. Algemene begrippen en definities

2.1 Algemene definities en begrippen

Deze WI heeft betrekking op vervolging vanwege de grond "godsdienst", in het kader van artikel 1A, aanhef en onder (2), van het Vluchtelingenverdrag en artikel 10 van de Kwalificatierichtlijn.

Volgens de Kwalificatierichtlijn (artikel 10, lid 1, onder b) bevat het begrip "godsdienst" met name theïstische, niet- theïstische en atheïstische geloofsovertuigingen, het deelnemen aan of het zich onthouden van formele erediensten in de particuliere of openbare sfeer, hetzij alleen of in gemeenschap met anderen, andere religieuze activiteiten of uitingen, dan wel vormen van persoonlijk of gemeenschappelijk gedrag die op een godsdienstige overtuiging gebaseerd zijn of daardoor worden bepaald.²

In deze WI wordt met de termen religie en godsdienst bedoeld op theïstische en non-theïstische religies, waarvan hieronder enkele voorbeelden genoemd worden. Deze WI is echter niet in beperkte zin enkel van toepassing op het concept religie of godsdienst, maar ook op de bredere begrippen 'geloof', of 'geloofsovertuiging', waarbij niet enkel (theïstische en non-theïstische) religies bedoeld worden, maar ook non-religieuze geloofsovertuigingen (zoals het atheïsme) worden bedoeld. Daarnaast wordt met het begrip 'geloofsovertuiging' in brede zin bedoeld dat ook het deelnemen aan of het zich onthouden van formele erediensten in de particuliere of openbare sfeer hieronder kunnen vallen.

Onderverdeling van een aantal (voor de WI relevante) religies en non-religies:

- Theïstische religies: religies die het bestaan van één of meer goden aannemen, of met name één persoonlijke God of godheid erkennen. Voorbeelden zijn het christendom, het jodendom en de islam;
- Non-theïstische religies: religies die het bestaan van één god of goden niet centraal stellen in de religieuze beleving. Een voorbeeld daarvan is het boeddhisme;
- Atheïsme: Hoewel er verschillende definities en vormen van atheïsme in de wetenschappelijke literatuur voorkomen, wordt voor deze WI de definitie aangehouden die de Afdeling hieraan geeft,³ als "*de ontkenning van het bestaan van een God of opperwezen.*" Het gaat hierbij dus niet enkel om een afwezigheid van geloof in het bestaan van één God of meerdere goden, maar om de overtuiging dat er geen God of opperwezen bestaat, een met het geloof concurrerende overtuiging.
- Agnosticisme: Een agnost is iemand die geen overtuiging heeft jegens het wel of niet bestaan van (een) bovennatuurlijk(e) macht(en). Hierbij valt ook nog te onderscheiden:
 - theïstisch agnost: iemand die vindt dat hij niet voldoende kennis over het wel of niet bestaan van een god heeft, maar terdege in het bestaan van een god gelooft;
 - non-theïstisch agnost: iemand die vindt dat hij niet voldoende kennis over het wel of niet bestaan van een god heeft, en tegelijkertijd geen geloof in een god heeft.

2.2 Definitie van bekering

We definiëren een bekering voor het doel van deze WI als 'het overgaan van iemand tot een ander geloof'. Dat wil zeggen dat een bekering kan plaatsvinden tot zowel een religie (theïstische of non-theïstische religie) als non-religieuze geloofsovertuiging zoals het atheïsme. In deze WI wordt een bekering tot een religie eerst in algemene zin behandeld, waarna de nuances bij een bekering tot het atheïsme worden toegelicht. Voor deze WI wordt de term 'bekering' ook aangehouden bij de overgang naar atheïsme. Voor agnosten of vreemdelingen die niet vallen onder de definitie van atheïsme, maar niet in een God geloven, maar niet vallen onder de door de Afdeling gehanteerde definitie van atheïsme geldt dat het toetsingskader voor afvalligen van toepassing is, wat hieronder wordt geschetst.

² Zie ook artikel 3.37 VV.

³ Zie uitspraak van 19 januari 2022, ECLI:NL:RVS:2022:93

2.3 Definitie van afvalligheid

Daarnaast is deze WI van toepassing op zaken waarin (toegedichte) afvalligheid een rol speelt. Hoewel er bij afvalligheid geen sprake hoeft te zijn van een concrete overtuiging, merkt de Afdeling afvalligheid in het kader van het Vluchtelingenverdrag en de Kwalificatierichtlijn afvalligheid aan als 'geloofsovertuiging'.⁴ Vreemdelingen die vrezen voor vervolging om hun afvalligheid, worden dus beschermd door artikel 1A, aanhef en onder (2), van het Vluchtelingenverdrag, artikel 10 van de Kwalificatierichtlijn en artikel 29, eerste lid, aanhef en onder a, van de Vw 2000. De bescherming die op basis van de vervolgingsgrond godsdienstige overtuiging wordt geboden, omvat blijkens de tekst van artikel 10, eerste lid, aanhef en onder b, van de Kwalificatierichtlijn namelijk ook het recht om niet (meer) een godsdienstige overtuiging te hebben.

De term afvalligheid kan op veel verschillende manieren worden uitgelegd. Het is in het gehoor van belang om duidelijk te krijgen wat een vreemdeling bedoelt met de term afvalligheid. Wat in het kader van deze WI bedoeld wordt met afvalligheid is de definitie die de Afdeling hieraan geeft in de uitspraak van 19 januari 2022: "*Afvalligheid betekent in het kader van deze uitspraak dat een vreemdeling zich heeft afgewend van het geloof waarmee hij is opgegroeid, dat hij eerder heeft aangehangen of waarbij hij in de ogen van zijn sociale omgeving of de overheid aangesloten behoort te zijn*". Uit deze definitie blijkt dat iemand op verschillende manieren als afvallige kan worden beschouwd. Ten eerste kan een vreemdeling afvallig zijn als hij zich heeft afgewend van het geloof dat hij eerder heeft aangehangen. Daarnaast kan een vreemdeling ook afvallig zijn als hij zich heeft afgewend van het geloof waarmee hij is opgegroeid, waarbij het niet noodzakelijk is dat de vreemdeling dit actief uit overtuiging heeft aangehangen. Een laatste wijze van voorkomen van afvalligheid in de asielprocedure betreft toegedichte afvalligheid, waarbij het erom gaat dat de vreemdeling in de ogen van anderen als afvallige wordt beschouwd, bijvoorbeeld door het anders uitvoeren van rituelen en praktiseren van het geloof middels uitingen en gedragingen van de vreemdeling, terwijl de vreemdeling zelf het geloof nog wel (al dan niet deels) aanhangt.

Afvalligheid kan in sommige gevallen voorafgaan aan een bekering tot een nieuw geloof, waarbij de afwijking van het oude geloof een aparte fase kan zijn, maar de afwijking kan ook samengaan met een bekering tot het nieuwe geloof. Om te kunnen spreken van afvalligheid is het echter niet noodzakelijk dat er een overgang naar een nieuwe geloofsovertuiging volgt. In paragraaf 5 wordt nader toegelicht op welke wijzen afvalligheid als asielmotief beoordeeld moet worden.

3. Bekering

3.1 Aanleiding van een bekering

De overgang naar een ander geloof, ook wel transformatie genoemd, is een samenspel tussen persoonlijke ervaringen en de betrokken religieuze traditie. Een bekering kan op verschillende manieren tot stand komen en kan variëren in de mate van impact op de betrokken persoon en zijn omgeving.

Een bekering kan plaatsvinden vanwege allerlei aspecten. Hieronder worden er een aantal genoemd:

- Persoonlijke aspecten: onvrede over de huidige situatie. Dit hoeft – in eerste instantie – niet te zien op onvrede over de religie. De onvrede kan ook op andere terreinen van zijn leven spelen. Te denken valt aan stresssituaties, onvrede over het sociale of politieke klimaat in een land of onvrede over de persoonlijke situatie waarin de vreemdeling zich bevindt.
- Sociale aspecten: hetgeen de vreemdeling heeft meegemaakt in de sociale (religieuze) groep waartoe hij eerst behoorde en wat hij nu ervaart in de nieuwe sociale (religieuze) groep;
- Cognitieve aspecten: ervaringen kunnen ervoor zorgen dat de vreemdeling kritisch gaat nadenken over religieus gefundeerde waarden, teksten en gewoonten in hun oude sociale religieuze systeem;
- Culturele, historische en religieuze aspecten: van het 'uit gewoonte' deel uitmaken van een sociale en religieuze gemeenschap waarbij de vreemdeling 'automatisch' deelneemt aan daarmee samenhangende bijeenkomsten. De vreemdeling kan daar door verschillende

⁴ Zie uitspraak van 19 augustus 2020, ECLI:NL:RVS:2020:1968)

omstandigheden kritisch tegenover komen te staan, bijvoorbeeld omdat men hier ervaart dat je een eigen keuze hebt;

- o Emotionele aspecten: de vreemdeling wordt 'overvallen' door een andere religie, bijvoorbeeld in een droom, visioen of door een 'wonder'. De emotionele impact daarvan is zo hoog, dat men zich bekeert. Onder emotionele aspecten valt verder bijvoorbeeld ook de vreemdeling die in aanraking komt met een nieuwe religie en zich daar direct thuis voelt;

Deze lijst is niet uitputtend bedoeld. Bekeerlingen kunnen ook een andere achtergrond of aanleiding hebben om zich te bekeren. Het is aan de vreemdeling om inzichtelijk te maken wat zijn situatie was voor de bekering (uitgangssituatie), hoe hij vervolgens in aanraking is gekomen met een andere geloofsovertuiging en hoe de bekering verder tot stand is gekomen. Het is van belang om in het gehoor hier aandacht aan te besteden.

3.2 Passieve en actieve bekering

Hieronder wordt allereerst een tweedeling gemaakt van twee verschillende processen, namelijk de actieve bekering en de passieve bekering. Bij beide processen zal er sprake zijn van een bekeringsverhaal.

De passieve bekering tot een andere religie overkomt een vreemdeling via een droom, een visioen of een wonder (dit is niet limitatief). De bekering, of de aanzet tot de bekering, vindt vaak plaats in een korte tijdspanne en heeft een hoog emotioneel effect. Dit kan ook gebeuren zonder dat de vreemdeling daarvoor enige interesse in de andere religie had.

Bij een actieve bekering tot een andere religie heeft de vreemdeling vaak 'onderzoek' gedaan naar de nieuwe religie en is sprake van een weloverwogen keuze voor de nieuwe religie. Bij een actieve bekering is de vreemdeling zelf op zoek naar zingeving.

Overigens kan er ook sprake zijn van een tussenvorm oftewel een actieve bekering met passieve elementen of andersom.

Het onderscheid tussen bovengenoemde vormen van bekering leidt niet tot een wezenlijk andere onderzoeksmethode dan wel tot een andere beoordeling van de geloofwaardigheid van de verklaringen. Zoals hierboven al beschreven geldt voor beide vormen van bekering dat sprake is van een moment waarop het proces is begonnen, doorgaans gevolgd door een verdere kennisname van de inhoud van het nieuwe geloof en het uiting geven aan het geloof door middel van activiteiten, zoals bijvoorbeeld de kerkgang en de aansluiting bij een geloofsgemeenschap.

3.3 Elementen bij een bekering

Drie elementen

Om de geloofwaardigheid van een bekering in het kader van een asielaanvraag te kunnen toetsen richten we ons op de drie elementen, te weten:

- o De motieven voor en het proces van bekering;
- o De kennis van het nieuwe geloof, en;
- o De activiteiten, zoals bezoeken aan religieuze bijeenkomsten die een persoon onderneemt binnen de nieuwe geloofsovertuiging en het effect van de veranderingen.

De verklaringen van de vreemdeling over deze drie elementen moeten steeds gezien worden in hun onderlinge samenhang, maar ook in het licht van de overige omstandigheden, zoals de overige verklaringen van een vreemdeling en door hem verstrekte gegevens in de eventueel eerdere procedures. Dit betekent dat de IND een integrale geloofwaardigheidsbeoordeling maakt, waarin alle informatie uit het dossier wordt betrokken en waarbij rekening wordt gehouden met de persoonlijke omstandigheden, achtergrond en leeftijd van de vreemdeling. Primair wordt gekeken naar de eigen verklaringen van de vreemdeling maar ook andere informatie in het dossier (zoals verklaringen van derde partijen) wordt betrokken. Het is van belang met een open blik naar de zaak te kijken en te voorkomen dat er (onbewust) geredeneerd wordt vanuit de eigen context. De toelichting hieronder draagt hieraan bij.

a) Motieven voor en proces van bekering

Een bekering kan op verschillende manieren tot stand komen. De factor tijd kan een rol spelen en ook de mate van emotionele betrokkenheid versus rationele afweging. Een bekering heeft niet altijd een duidelijk beginpunt. Een bekering heeft vaak ook geen duidelijk eindpunt, het kan een doorgaande verandering zijn die steeds meer tot verdieping kan komen. Niet in alle gevallen is er direct sprake van een diepgewortelde innerlijke overtuiging, maar kan sprake zijn van geloofsgroei. In het kader van dit element is het van belang eerst helder te krijgen hoe het leven van de vreemdeling eruit zag voor hij zich bekeerde. Dit is in feite de uitgangssituatie. Daarbij hoeft overigens niet alleen gedacht te worden aan omstandigheden die zien op de religie die de vreemdeling aanhing en hoe hij hier uiting aan gaf voor zijn bekering, maar ook naar de sociale context waarbinnen de religie een rol kan hebben gespeeld. Bekeken kan ook worden binnen wat voor gezin de vreemdeling is opgegroeid, de rol van religie binnen het gezin, de sociale omgeving en in het dagelijkse leven (bijvoorbeeld in een islamitische samenleving).

Voorts is bij dit element van belang dat de vreemdeling aan kan geven hoe hij in aanraking is gekomen met de nieuwe geloofsovertuiging en om welke reden hij interesse had in de nieuwe geloofsovertuiging. Waarom voldeed de oude religie niet meer? Daarnaast is in dit kader belangrijk hoe één en ander na de eerste kennismaking is verlopen, hoe de vreemdeling zich in de nieuwe geloofsovertuiging heeft verdiept en waarom de nieuwe religie hem persoonlijk geraakt heeft. Wat is veranderd ten opzichte van de uitgangssituatie, hoe heeft dit zich verder ontwikkeld tot een bekering en wat heeft de nieuwe geloofsovertuiging de vreemdeling gebracht.

Ten aanzien van het motief voor en proces van bekering dient de vorm van de bekering voor ogen gehouden te worden. Bij een (enkel) passieve bekering zijn de motieven voor en het proces van bekering vaak anders dan bij een actieve bekering. Zo zal bij een passieve bekering vanwege de aard en de vorm meer de nadruk liggen op de vraag hoe de ontwikkeling van zijn geloofsleven zich verder heeft ontwikkeld nadat de bekering hem (door bv een wonder, droom of visioen) is overkomen. Alhoewel aan een passieve bekering geen weloverwogen keuze vooraf gaat, mag wel verwacht worden dat de vreemdeling kan vertellen over de droom en/of visioen. Daarnaast mag van de vreemdeling verwacht worden dat hij aan kan geven waarom hij deze duiding of betekenis (achteraf) aan de droom en/of visioen heeft gegeven en hoe hij de droom geaccepteerd heeft. Ook mag verwacht worden dat de vreemdeling aan kan geven hoe hij daar vervolgens mee om is gegaan in het licht van zijn oude religie, zijn achtergrond en de betekenis van een bekering binnen zijn sociale context en het land van herkomst.

Een bekering levert voor een persoon iets op, een verandering in zijn (dagelijkse) leven, meestal duiden mensen dit als iets positiefs. Verwacht mag worden dat de vreemdeling hierover kan vertellen en dat hij deze positieve aspecten persoonlijk kan maken. Wat is er concreet veranderd in het dagelijks leven van de vreemdeling en hoe uit hij dit?

Een overstap maken naar een andere geloofsovertuiging heeft veel gevolgen, die vaak ook niet enkel positief zijn. Dit geldt met name indien de vreemdeling afkomstig is uit een land en een familie waarbinnen de nieuwe geloofsovertuiging verboden of niet geaccepteerd is. In die gevallen mag verwacht worden dat de vreemdeling ook daarover kan vertellen.

Daarnaast is bij een bekering ook altijd sprake van een omgekeerd proces, te weten het afscheid nemen van de oude religie en soms ook de daarmee samenhangende tradities en sociale contacten. Wat mist iemand bijvoorbeeld aan zijn oude religie en hoe gaat de vreemdeling daarmee om. Daarnaast zullen er wellicht ook aspecten binnen de nieuwe religie zijn die de vreemdeling minder aanspreken, kan de vreemdeling daarover vertellen en aangeven hoe hij daarmee omgaat?

b) Kennis

Verwacht mag worden dat de vreemdeling enige kennis heeft van zijn nieuwe religie. Daarbij is van belang om bij een bekering tot het christelijk geloof voor ogen te houden dat er in Nederland veel variatie bestaat in en tussen kerken. Van een vreemdeling wordt niet verwacht dat hij zich heeft verdiept in verschillende kerken en/of stromingen binnen een kerk, alvorens zich aan te sluiten bij een kerk. Wel mag verwacht worden dat hij kan vertellen bij wat voor soort kerk hij zich heeft aangesloten en waarom hij zich daarbij heeft aangesloten. Daarbij kan het ook belangrijk zijn te

vragen hoe iemand binnen een kerk is opgevangen, hoe hij daar begeleid wordt en hoe hij kennis tot zich heeft genomen gelet op de taalbarrière en/of het opleidingsniveau van de vreemdeling. Verwacht mag worden dat een vreemdeling tenminste op hoofdlijnen kennis heeft van de geloofsovertuiging waartoe hij zich heeft bekeerd. Indien de vreemdeling niet weet wat de nieuwe geloofsovertuiging inhoudt, is het de vraag of de vreemdeling dan wel weet waartoe hij zich bekeerd heeft en daarmee of de bekering oprecht is. Het gaat er hierbij verder vooral om wat deze kennis voor de vreemdeling betekent. Weet de vreemdeling de essentie van zijn nieuwe geloofsovertuiging te duiden en weet hij welke betekenis een Bijbeltekst bijvoorbeeld heeft en wat dit persoonlijk voor de vreemdeling betekent. Verder kan ook gedacht worden aan vragen of er bepaalde rituelen zijn in een kerkdienst of bij zijn kerkgemeenschap, waar deze rituelen voor staan, om welke reden deze rituelen belangrijk zijn binnen zijn kerkgemeenschap en meer in het bijzonder voor de vreemdeling. Het gaat ook hierbij om het authentieke verhaal van de vreemdeling.

Niet iedere vreemdeling zal even veel kennis hebben van de nieuwe religie. Welke mate van kennis van een vreemdeling verwacht mag worden, dient ook altijd gezien te worden vanuit het persoonlijke verhaal dat de vreemdeling vertelt. Van een vreemdeling die bijvoorbeeld stelt een actief kerkganger te zijn, een Bijbelstudie te volgen of te evangeliseren, mag in dit kader meer verwacht worden dan van de vreemdeling die stelt zich nog niet heel erg in de nieuwe religie verdiept te hebben. Indien de vreemdeling stelt zich nog niet veel in zijn nieuwe religie verdiept te hebben, mag wel verwacht worden dat hij kan vertellen hoe dat komt en waarom dat voor hem niet noodzakelijk was alvorens zich te bekeren tot de nieuwe religie.

c) Activiteiten

Ook de activiteiten die de vreemdeling ten aanzien van zijn nieuwe geloofsovertuiging ontplooit, worden betrokken bij de beoordeling of de bekering geloofwaardig is. Dit element gaat er met name om welk effect de bekering heeft op het dagelijks leven en of dit zichtbaar is in het gedrag. Daarbij kan gevraagd worden welke activiteiten de vreemdeling ontplooit ten aanzien van zijn nieuwe geloofsovertuiging en om welke reden hij dat belangrijk vindt. Dit kan ook gezien worden ten opzichte van de Ausgangssituatie van de bekering. Wat is er veranderd ten opzichte van de oude religie en waarom vindt de vreemdeling bepaalde gedragingen binnen zijn nieuwe religie wel belangrijk terwijl hij daar in zijn vroegere religie geen waarde aan hechtte. Het gesprek over activiteiten en gedrag kan vreemdelingen die laaggeletterd zijn of anderszins moeite hebben woorden te geven aan hun bekeringsproces of geloofskennis toch uitnodigen woorden te geven aan hun bekering. Ook ten aanzien van de activiteiten gaat het om het authentieke verhaal van de vreemdeling, de betekenis die hij geeft aan de activiteiten die hij belangrijk vindt en het effect van de bekering op het dagelijkse leven.

Vorenstaande betekent overigens niet dat een vreemdeling die stelt bekeerd te zijn, per definitie actief betrokken moet zijn bij een (kerk)genootschap. Iedereen maakt daarin zijn eigen afweging. In deze context is het wel belangrijk dat de vreemdeling aan kan geven om welke reden het voor hem niet noodzakelijk is aangesloten te zijn bij een (kerk)genootschap of naar buiten toe activiteiten te verrichten ten aanzien van zijn nieuwe geloofsovertuiging. Belangrijk is dan vooral om te kijken wat de vreemdeling ten aanzien van zijn nieuwe geloofsovertuiging wel belangrijk vindt en hoe hij dan vorm geeft aan zijn nieuwe geloofsovertuiging. Tevens is van belang helder te krijgen welke activiteiten de vreemdeling in de toekomst wil gaan uitoefenen.

3.4.4 Beoordeling geloofwaardigheid van een bekering

Voor de algemene werkwijze inzake de beoordeling van de geloofwaardigheid van het asielrelaas wordt verwezen naar WI 2014/10 (Inhoudelijke beoordeling). De geloofwaardigheidsindicatoren die in WI 2014/10 benoemd worden, zijn ook van toepassing op bekeringszaken.

a) Weging van de drie elementen bij een bekering tot een andere religie

De IND beoordeelt niet of de vreemdeling zichzelf oprecht bekeerd vindt. De IND toetst of aannemelijk is dat de door de vreemdeling gestelde oprechte bekering gebaseerd is op een diepgewortelde innerlijke overtuiging. Indien dit aannemelijk is gemaakt, wordt uitgegaan van een geloofwaardige bekering. Bij deze beoordeling is de weging van de drie elementen (proces/motieven, kennis en activiteiten) van belang.

Belangrijk is dat alle drie de elementen worden betrokken bij de beoordeling van de geloofwaardigheid van de bekering. In het algemeen kan gesteld worden dat het zwaartepunt in de meeste gevallen ligt bij de motieven voor en het proces van bekering. Daarnaast is de IND op zoek naar het authentieke verhaal van de vreemdeling. In het algemeen kan dan ook worden gesteld dat binnen de beoordeling van de drie elementen het zwaartepunt ligt op de antwoorden van de vreemdeling over zijn eigen ervaringen en de persoonlijke beleving van de vreemdeling met betrekking tot deze drie elementen.

Indien er ten aanzien van één element minder goede verklaringen zijn afgelegd, kunnen de andere elementen dit 'compenseren', mits de vreemdeling in staat is daarover wel verklaringen af te leggen die overtuigend genoeg zijn om de zwakkere elementen te 'compenseren'. De vreemdeling zal wel een genoegzame verklaring moeten geven voor de omstandigheid dat hij op één van de elementen minder goed kan verklaren.⁵ Daarbij dient uiteraard rekening gehouden te worden met het referentiekader van de vreemdeling en het gegeven dat niet iedere vreemdeling gewend is om over zijn persoonlijke gevoelens te vertellen.

Alhoewel het zwaartepunt in de beoordeling ligt bij de motieven voor en het proces van bekering, hoeven gebrekkige verklaringen op dat onderdeel dus niet noodzakelijkerwijs te leiden tot een negatief oordeel ten aanzien van de geloofwaardigheid van de bekering. In die gevallen waarin de vreemdeling niet goed kan verklaren ten aanzien van het proces van zijn bekering en hij daarvoor een genoegzame verklaring kan geven, kan de bekering alsnog geloofwaardig worden geacht indien de vreemdeling wel overtuigt ten aanzien van zijn verklaringen over zijn kennis en activiteiten die hij verricht. Het enkele gegeven dat de vreemdeling kennis heeft van zijn nieuwe religie en in dat kader activiteiten ontplooit, zal daarbij echter op zich zelf niet voldoende zijn om zijn mindere verklaringen ten aanzien van proces te compenseren. Het gaat er in deze gevallen met name om dat de vreemdeling overtuigend kan verklaren over zijn eigen ervaringen en persoonlijke beleving ten aanzien van deze twee elementen. Wat betekent deze kennis en de activiteiten die hij ten aanzien van zijn nieuwe religie ontplooit, persoonlijk voor hem en welke verandering heeft dit bij hem teweeg gebracht. Of één en ander voldoende overtuigend is om de minder goede verklaringen ten aanzien van het proces te compenseren, zal daarbij per individueel geval verschillen.

Indien de vreemdeling goed kan verklaren over zijn proces, maar hij weinig kennis heeft over zijn nieuwe religie en/of weinig activiteiten verricht, hoeft dit niet te leiden tot het ongeloofwaardig achten van de bekering. Hierbij geldt immers ook dat gekeken moet worden wat in dat kader kan en mag worden verlangd van de vreemdeling. Daarnaast is van belang of de vreemdeling uit kan leggen waarom kennis of activiteiten voor hem minder belangrijk zijn in het kader van zijn nieuwe religie.

3. b) Documenten van kerkelijke personen/instanties

Ter onderbouwing van hun motieven voor en het proces van bekering, hun kennis en/of hun activiteiten, komt het regelmatig voor dat een (gestelde) bekeerling met aanvullend bewijsmateriaal komt, bijvoorbeeld een doopbewijs of foto's van een doop of bekering. Daarnaast zien we dat vreemdelingen een verklaring/brief inbrengen, bijvoorbeeld van een voorganger, pastoor of een rapport opgesteld door een stichting zoals de Commissie Plaisier of Stichting Gave. Het is van belang om te kijken naar de inhoud van deze verklaringen. Verklaringen kunnen in principe op elk moment in de procedure worden ingebracht en een toevoeging zijn op het bestaande dossier of een bevestiging zijn van hetgeen de vreemdeling verklaart.

De IND weegt ingebrachte informatie van derden altijd mee in het kader van de beoordeling van de geloofwaardigheid van een bekering, maar het gewicht dat hieraan wordt toegekend is afhankelijk van de individuele casus. Het uitgangspunt blijft immers dat de vreemdeling ten overstaan van de IND overtuigende verklaringen dient af te leggen over zijn bekering.

c) Beoordelingen door derden

⁵ Zoals volgt uit de uitspraken van de Afdeling van 12 mei 2021, [ECLI:NL:RVS:2021:977](#)

Aan verklaringen en/of rapporten van bijvoorbeeld kerkelijke instanties en geloofsgenoten waarin een eigen oordeel wordt gegeven ten aanzien van de oprechtheid van de bekering op basis van de verklaringen die de vreemdeling tegenover de IND heeft afgelegd of ten overstaan van deze kerkelijke instantie of geloofsgenoten, zal in de regel een beperkt gewicht worden toegekend. Immers, de IND dient een eigen afweging te maken ten aanzien van de beoordeling van de geloofwaardigheid van een bekering. Een beoordeling door een derde waarin geen feitelijke informatie over de vreemdeling wordt toegevoegd aan het dossier, zal dan ook niet snel tot een ander oordeel leiden ten aanzien van de geloofwaardigheid van de bekering. Informatie van derden hoeft overigens niet alleen van de vreemdeling zelf te zijn ontvangen maar kan ook rechtstreeks bij de IND bekend zijn gemaakt of door de IND zijn opgevraagd. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan informatie van een ketenpartner van de IND of van een derde partij die rechtstreeks contact heeft opgenomen met de IND.

d) Feitelijke informatie van kerkelijke instanties

Aan verklaringen en/of rapporten van kerkelijke instanties waarin op basis van eigen waarnemingen wordt aangegeven welke rol de vreemdeling speelt binnen een (kerkelijke) organisatie en hoe hij hier binnen de gemeenschap uiting aan geeft, zal meer waarde worden toegekend. Het betreft namelijk feitelijke informatie die wordt toegevoegd aan het dossier en die de verklaringen omtrent het element activiteiten ondersteunen, waardoor de IND beter in staat wordt gesteld tot een geloofwaardigheidsbeoordeling te komen.

Een doopakte en/of een regelmatige kerkgang zullen op zichzelf niet voldoende zijn om een bekering geloofwaardig te achten. De vreemdeling zal ook in dat geval middels zijn eigen verklaringen aannemelijk dienen te maken dat hij oprecht bekeerd is. De feitelijke informatie van de kerkelijke gemeenschap over bijvoorbeeld het proces dat binnen die kerk tot een doop leidt, kan daarbij wel dienen ter ondersteuning van de verklaringen van de vreemdeling. Het betreft immers een integrale geloofwaardigheidsbeoordeling, waarbij alle aspecten ten aanzien van de geloofwaardigheid moeten worden meegewogen. In twijfelgevallen kunnen verklaringen van derden – mits deze verklaringen daadwerkelijk een toevoeging zijn op het dossier – wel de doorslag geven.

e) Motivering

Indien de verklaringen van derden niet leiden tot het geloofwaardig achten van de bekering, dient gemotiveerd te worden om welke reden de verklaringen van derden niet opwegen tegen de ongelooftwaardig geachte verklaringen die de vreemdeling ten overstaan van de IND heeft afgelegd. Met de enkele stelling dat het aan de vreemdeling is om zijn bekering aannemelijk te maken middels zijn verklaringen, zijn de verklaringen van derden niet zichtbaar meegewogen. Ten aanzien van de weging van de verklaringen van derden zijn twee opties mogelijk:

In het geval de verklaringen van derden geen nieuwe inzichten op het bestaande dossier bieden en/of enkel een andere weging geeft van de verklaringen die de vreemdelingen tegenover de IND heeft afgelegd, dient gemotiveerd te worden om welke reden deze verklaringen geen nieuwe inzichten bieden en/of niet van toegevoegde waarde zijn (zie ook onder onderdeel d).

In het geval de verklaringen van derden wel nieuwe inzichten bieden op het bestaande dossier of een bevestiging is van hetgeen de vreemdeling heeft verklaard, dient inhoudelijk op de verklaringen van derden ingegaan te worden. Er dient derhalve te worden gemotiveerd waarom deze verklaringen van derden niet opwegen tegen de ongelooftwaardig geachte verklaringen die de vreemdeling ten overstaan van de IND heeft afgelegd. De verklaringen van derden dienen daarbij tegen de verklaringen die de vreemdeling bij de IND heeft afgelegd, te worden afgezet. Daarbij blijft staan dat het primair aan de vreemdeling is om middels zijn verklaringen aannemelijk te maken dat hij is bekeerd en de IND een zelfstandig oordeel vormt ten aanzien van de geloofwaardigheid van de bekering. Tevens geldt dat het een integrale geloofwaardigheidsoordeel blijft en alle aspecten (dus ook verklaringen die bij eerdere aanvragen zijn afgelegd) betrokken kunnen worden.

f) Bekering in het land van herkomst en bekering in Nederland

Indien de vreemdeling reeds in het land van herkomst is bekeerd, dient gevraagd te worden naar de invulling die in het land van herkomst aan zijn geloofsovertuiging is gegeven en – indien van toepassing – welke problemen daaruit zijn voortgevloeid. Deze problemen dienen uiteraard ook op geloofwaardigheid beoordeeld te worden. Indien de door de vreemdeling gestelde problemen die hij zou hebben ondervonden ten gevolge van zijn bekering in het land van herkomst ongeloofwaardig zijn geacht, betekent dit niet dat de bekering op zichzelf ook ongeloofwaardig is. Dit dient apart te worden beoordeeld. Daarbij wordt wel opgemerkt dat de ongeloofwaardige problemen wel mee kunnen wegen in het oordeel of de bekering al dan niet geloofwaardig is indien deze problemen ook de kern van zijn bekering zelf raken. In dit geval dient gemotiveerd te worden hoe de ongeloofwaardigheid van de gestelde problemen doorwerkt in (on)geloofwaardigheid van de gestelde bekering. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn als de bekering in belangrijke mate het gevolg was van een ongeloofwaardige gebeurtenis.

Soms is er sprake van een bekering die reeds is ingezet in het land van herkomst, maar verder ontwikkeld is of opnieuw opgepakt is in Nederland. De ongeloofwaardigheid van de bekering in het land van herkomst, wil niet per definitie zeggen dat thans in Nederland niet alsnog sprake kan zijn van een diepgewortelde innerlijke overtuiging ten aanzien van de nieuwe geloofsovertuiging. In deze zaken is van belang om ook te kijken naar de situatie zoals die thans in Nederland is. Het ongeloofwaardig achten van de verklaringen ten aanzien van de bekering en/of het in aanraking komen met de nieuwe religie in het land van herkomst, kunnen echter wel van invloed zijn op het al dan niet geloofwaardig achten van de bekering in Nederland. Immers, een gedeelte van het door de vreemdeling gestelde proces tot bekering is reeds ongeloofwaardig geacht.

g) Wijze van uiten

Ook de verklaringen die de vreemdeling aflegt over de wijze waarop hij zijn nieuwe geloofsovertuiging bij terugkeer in het land van herkomst gaat uiten, moeten op geloofwaardigheid worden getoetst. Of het geloofwaardig is dat de vreemdeling bij terugkeer uiting wil geven aan zijn nieuwe geloofsovertuiging hangt uiteraard ook nauw samen met de activiteiten die de vreemdeling in Nederland verricht en hoe hij hier uiting geeft aan zijn nieuwe geloofsovertuiging. Indien de activiteiten die de vreemdeling bij terugkeer stelt te gaan ondernemen afwijken van de activiteiten die de vreemdeling in Nederland ontplooit, dient hierop te worden doorgevraagd. De enkele stelling van de vreemdeling dat hij in zijn land van herkomst bepaalde activiteiten gaat uitoefenen, is in dit verband niet voldoende, indien de activiteiten die hij in het land van herkomst stelt te gaan uitoefenen, niet in het verlengde liggen van de activiteiten die hij in Nederland verricht.

4. Geloofwaardigheidsbeoordeling van een bekering tot het atheïsme

4.1 Het onderzoek naar atheïsme als asielmotief

Zoals hierboven aangegeven kan iemand zich ook bekeren tot het atheïsme. Bij de beoordeling van een overgang naar het atheïsme kan aansluiting worden gezocht bij de wijze waarop bekeringen tot een theïstische godsdienst worden onderzocht. Indien iemand zelf aanvoert atheïst te zijn geworden of indien dit volgt uit zijn verklaringen, is het belangrijk om te bevragen wat iemand daar precies mee bedoelt.

Van belang is om helder te krijgen of de vreemdeling hiermee enkel de afwezigheid van zijn eigen geloof in een God of goden bedoelt, of dat hij uit overtuiging het bestaan van een God of opperwezen ontkent. Enkel in dat laatste geval is het in deze paragraaf beschreven toetsingskader voor atheïsme van toepassing. Indien een vreemdeling aangeeft niet te geloven in God, aan het bestaan van een God te twijfelen of niets met een geloof of religie te hebben, maar niet overtuigd te zijn dat er geen God of opperwezen bestaat, is het kader voor afvalligen van toepassing zoals beschreven in paragraaf 5.

Het is belangrijk om iemands complete en individuele set van ideeën en opvattingen (en twijfels) helder te krijgen om een afvallige en atheïst te onderscheiden, maar ook om uiteindelijk het risico bij terugkeer te kunnen toetsen. Hierbij is het essentieel om het referentiekader en de individuele situatie zoals opleiding, leeftijd, cultuur en achtergrond van de vreemdeling in het vizier te houden en aan de hand daarvan vragen te stellen en de beoordeling te maken.

De passages hieronder beschrijven de beoordeling van de geloofwaardigheid van een bekering tot het atheïsme. In de basis geldt voor een bekering tot het atheïsme hetzelfde toetsingskader als voor een bekering tot een religie. De uitleg over het proces en motieven, kennis en activiteiten en eventuele verloop van een bekering tot het atheïsme wordt derhalve hier niet herhaald in algemene zin. Echter, omdat de nuances in de toepassing van het toetsingskader anders kunnen zijn voor atheïsten zal dit hieronder nader worden toegelicht en toegespitst worden op de situatie van atheïsten.

4.2 Proces en motieven

Net als bij een bekering tot een religie geldt dat duidelijk moet worden wat de uitgangssituatie inclusief de geloofsovertuiging of opvattingen was voorafgaand aan de bekering tot het atheïsme. Daarnaast dient ook de persoonlijke achtergrond en sociale context bij de uitgangssituatie, voorafgaand aan, en gedurende de overgang naar het atheïsme in beeld te worden gebracht (zie ook paragraaf 3.1)

In de eerste plaats moet gevraagd worden naar de motieven voor en het proces van de overgang naar het atheïsme. Van de vreemdeling mag worden verwacht dat hij kan aangeven hoe hij tot zijn atheïstische levensovertuiging is gekomen. Daarbij is het van belang om vragen te stellen over waarom en hoe de vreemdeling afstand heeft genomen van de oude geloofsovertuiging of heersende opvattingen en hoe hij ervan overtuigd geraakt is dat er geen God of opperwezen bestaat, en deze verklaringen te beoordelen. Hierbij kan worden betrokken of de vreemdeling bepaalde dingen gezien, gehoord, gelezen of meegemaakt heeft die een belangrijke rol hebben gespeeld in dit proces en welke betekenis de vreemdeling hieraan gegeven heeft. Belangrijk is om duidelijk te krijgen welk (denk)proces zich in het hoofd van de vreemdeling heeft afgespeeld, hoe dit zich verder heeft ontwikkeld en wat dit proces voor de vreemdeling betekent en heeft opgeleverd.

Ook bij een bekering tot het atheïsme kan bijzondere waarde worden gehecht aan de motieven voor en het proces van bekering tot het atheïsme. Zeker als een vreemdeling uit een land komt waar afvalligheid en een bekering tot andere overtuigingen dan de algemeen gangbare geloofsovertuiging strafbaar en/of maatschappelijk onacceptabel zijn, zal de bekering tot het atheïsme ingrijpende en verstrekkende gevolgen voor een vreemdeling hebben. Daarom kan van de vreemdeling worden verwacht dat hij inzichtelijk maakt waarom hij atheïst is geworden, hoe hij dat heeft ervaren en wat de gevolgen zijn van het afkeren van een eventuele oude geloofsovertuiging.

4.3 Kennis en activiteiten

Van een vreemdeling kan niet altijd worden verwacht dat hij kennis heeft van het atheïsme en dat hij activiteiten in het kader van atheïsme heeft verricht. Echter, het is wel van belang om hierover vragen te stellen. Als een vreemdeling bijvoorbeeld zelf stelt atheïst te zijn geworden door zich te verdiepen in bepaalde informatie, waardoor hij het bestaan van een God of opperwezen is gaan ontkennen, kan van de vreemdeling wel worden verlangd dat hij daarover, en dan ook over zijn opgedane kennis, kan verklaren. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn als een vreemdeling aangeeft zich te hebben verdiept in bepaalde wetenschappelijke of filosofische theorieën, op basis waarvan hij tot de conclusie is gekomen dat er geen God of opperwezen bestaat. Ook kan (nieuwe) kennis van de heersende en/of andere geloofsovertuiging(en) bijdragen aan de ontkenning van het bestaan van een god of opperwezen. Als een vreemdeling aangeeft dat dit redengevend is geweest om te concluderen dat het bestaan van een God of opperwezen moet worden ontkend, mag verlangd worden dat de vreemdeling hierover kan verklaren en kan aangeven wat deze eventuele kennis voor zijn opvattingen en overtuiging betekent. In het geval dat de vreemdeling echter geen blijk geeft van een onderzoek of specifieke kennis waardoor hij de stap heeft genomen om atheïst te worden, kan het onderwerp kennis minder van belang zijn in de individuele zaak. In dat geval, kan wel gevraagd worden hoe iemand deze verandering heeft ervaren zonder nieuwe kennis of nieuwe inzichten.

Van een atheïst kan niet in elk geval verwacht worden dat hij activiteiten heeft verricht in het kader van zijn atheïstische overtuiging. Echter, als een vreemdeling zelf stelt dat hij zijn atheïsme actief uitdraagt en het van belang vindt om in dit kader bepaalde handelingen te verrichten, mag

wel worden verwacht dat de vreemdeling kan aangeven welke handelingen hij verricht en waarom die handelingen belangrijk voor hem zijn. Het kan ook zo zijn dat een vreemdeling stelt dat het in het kader van zijn atheïstische overtuigingen van belang is om bepaalde handelingen of activiteiten die horen bij de binnen zijn maatschappij of cultuur heersende geloofsovertuiging juist niet uit te voeren. In die gevallen moet gevraagd worden hoe de vreemdeling hiermee omgaat, wat het voor de vreemdeling betekent om niet mee te doen aan dergelijke handelingen en tradities en gebruiken. Als iemand zich in het verleden wel heeft geconformeerd aan activiteiten, tradities of handelingen die horen bij de binnen zijn maatschappij of cultuur heersende geloofsovertuiging kan gevraagd worden hoe hij dit heeft ervaren. Hierbij is het relevant om informatie te betrekken uit openbare bronnen die inzicht geven in de eisen die de samenleving in het land van herkomst en de geloofsgemeenschap daarbinnen stelt.

4.4 Uiting

Het is voor de beoordeling of terugkeer naar het land van herkomst mogelijk is belangrijk om naast de vragen over het proces en de motieven, de kennis en activiteiten ook te vragen naar de uiting van de vreemdeling van zijn atheïsme. In dit kader moet niet alleen gevraagd worden naar eerdere uitingen van zijn atheïsme in zijn land van herkomst en in Nederland, maar ook naar hoe hij zijn atheïsme zou willen uiten bij terugkeer en waarom dit belangrijk voor hem is. Het is belangrijk om in te zoomen op de vragen naar de toekomstige uitingwensen van de vreemdeling, hoe iemand zich wil uiten bij terugkeer, waarom de vreemdeling het belangrijk vindt om zich op die wijze te uiten en wat het voor de vreemdeling zou betekenen om zich aan te moeten passen aan de heersende normen in het land van herkomst. Als een vreemdeling zich eerder wel heeft geconformeerd aan de eisen van de samenleving, moet gevraagd worden wat er in de tussentijd veranderd is waardoor hij dit nu bij terugkeer niet meer zou kunnen of willen doen. Al deze verklaringen moeten op geloofwaardigheid worden beoordeeld tegen de achtergrond van de overige verklaringen over de atheïstische overtuiging van de vreemdeling. Als de vreemdeling niet uitdrukkelijk verklaard heeft over de uiting van zijn atheïsme, moet er volgens de uitspraken van de Afdeling van uitgegaan worden dat de vreemdeling na terugkeer op dezelfde wijze uiting aan zijn atheïsme geeft als hij in Nederland heeft gedaan.

4.5 Weging

Net als bij een bekering tot een religie moeten bij een bekering tot het atheïsme alle verklaringen en eventuele bewijsstukken over de elementen in onderlinge samenhang worden meegewogen. Net als bij een bekering tot een religie, kan ook bij een bekering tot het atheïsme in het algemeen gesteld worden dat het zwaartepunt in de meeste gevallen ligt op de verklaringen over de motieven voor en het proces van de bekering tot het atheïsme. De weging van de elementen geschiedt op eenzelfde wijze als een bekering tot een religie, waar bij atheïsme in veel gevallen minder nadruk zal worden gelegd op kennis en activiteiten dan bij een bekering. Dit zal per individuele zaak verschillen. Zo zal bijvoorbeeld bij een atheïstische vreemdeling die veel onderzoek gedaan heeft en op basis daarvan heeft geconcludeerd dat er geen God of opperwezen bestaat meer kennis verwacht worden dan van een atheïstische vreemdeling die dit niet op de basis van uitgebreid onderzoek heeft geconcludeerd. Ook bij een bekering tot het atheïsme kan een vreemdeling zwakke verklaringen op een element compenseren met sterke verklaringen over de overige elementen.⁶

4.6 Toegedicht atheïsme

Atheïsme kan ook voorkomen in toegedichte vorm. Ook als er volgens de vreemdeling geen sprake is van een bekering tot het atheïsme of als de verklaringen over de atheïstische overtuiging niet geloofwaardig worden geacht, kan het zo zijn dat iemand bij terugkeer wel wordt toegedicht dat hij atheïst is. In het gehoor dient aandacht te worden besteed aan vragen over hoe een vreemdeling zich heeft gedragen en geuit of zal uiten en gedragen bij terugkeer waardoor hij in zijn land van herkomst als atheïst wordt gezien of zal worden gezien.

Het kan ook voorkomen dat een vreemdeling eerst afvallig was en na een bepaalde periode stelt atheïst te zijn geworden, maar de verklaringen over de bekering tot het atheïsme niet

⁶ Zie hiervoor onder andere de uitspraak van de Afdeling van 12 mei 2021, ECLI:NL:RVS:2021:977.

geloofwaardig worden geacht. In dat geval moet nog wel getoetst te worden of de afvalligheid geloofwaardig is en de vreemdeling vanwege zijn afvalligheid te vrezen heeft voor vervolging. Andersom moeten geloofwaardige verklaringen over afvalligheid als onderdeel van atheïsme, in positieve zin meewegen bij de beoordeling van atheïsme.

Als de verklaringen over een bekering tot het atheïsme en daarnaast de afvalligheid beiden niet geloofwaardig zijn, of er geen sprake is geweest van een op zichzelf staand proces van afvalligheid bij het proces van atheïsme, is het mogelijk dat iemand wel afvalligheid zal worden toegedicht. Het is daarom van belang om, in het geval van een ongeloofwaardige bekering tot het atheïsme en ongeloofwaardige verklaringen over afvalligheid of het ontbreken van een apart proces van afvalligheid, tot slot te onderzoeken of de vreemdeling op basis van zijn verklaringen te vrezen heeft voor vervolging vanwege toegedichte afvalligheid. Het toetsingskader hiervoor wordt in paragraaf 5 toegelicht.

5. Het onderzoek naar afvalligheid als asielmotief

5.1 Afvalligheid als zelfstandig asielmotief

Afvalligheid kan in verschillende vormen voorkomen: als onderdeel van een bekering waarbij de afvalligheid van het oude geloof of de opvattingen gevolgd wordt door een nieuwe geloofsovertuiging (waaronder atheïsme) of afvalligheid waarbij de afvalligheid niet gevolgd wordt door een nieuwe overtuiging.

Afvalligheid dient in sommige gevallen als zelfstandig asielmotief te worden beoordeeld.

Dat is ten eerste het geval als de afvalligheid niet gevolgd wordt door een bekering en er dus geen nieuwe (geloofs)overtuiging volgt. Hierbij kan het bijvoorbeeld gaan om de situatie waarbij de vreemdeling aanvankelijk uit eigen overtuiging een geloof aanhing maar zich hier later van heeft afgekeerd, maar ook de situatie dat de vreemdeling opgegroeid is met een bepaald geloof waarvan hij zelf nooit overtuigd was, maar waarover hij negatieve opvattingen heeft ontwikkeld en waarvan hij afstand wil nemen.

Daarnaast moet afvalligheid als zelfstandig asielmotief worden beoordeeld als de afvalligheid vooraf is gegaan aan een bekering, maar de motieven voor en het moment van afvalligheid duidelijk te onderscheiden zijn van een eventuele latere bekering tot een andere geloofsovertuiging. Er is dan dus sprake is van twee duidelijk te onderscheiden fasen: enerzijds van de afvalligheid en vervolgens van de bekering.⁷

Een derde en laatste wijze van voorkomen van afvalligheid als zelfstandig asielmotief betreft toegedichte afvalligheid (zie verder 5.5). Hierbij gaat het erom dat de vreemdeling zich niet heeft afgewend van een geloof, of bekeerd heeft, maar de omgeving hem hier wel van toedicht.

Om de afvalligheid te beoordelen is het essentieel om duidelijk te krijgen om welk type afvalligheid het gaat. Het authentieke verhaal over de verandering van de overtuiging van de vreemdeling, hoe hij dit heeft ervaren en wat dit persoonlijk betekende en betekent voor de vreemdeling is daarbij leidend. Daarbij is van belang om de uitgangssituatie te bepalen, wat iemands oorspronkelijke overtuiging was, hoe de vreemdeling leefde met en uiting gaf aan deze geloofsovertuiging en welke rol deze overtuiging in het leven van de vreemdeling had. Belangrijk is om helder te krijgen of het hier gaat om desinteresse in het oorspronkelijke geloof of een afwending hiervan. Verder is het belangrijk om duidelijk te krijgen welke veranderingen daarin zijn gekomen, hoe dit is gegaan, hoe de vreemdeling dit ervaren heeft en wat het tijdsverloop van deze wijzigingen in opvattingen is.

Het is tevens essentieel om duidelijk te krijgen of de afvalligheid onderdeel is van en een eventueel losse te onderscheiden fase van een bekering. Indien er bij een bekering geen losse fase van afvalligheid is, maakt de afvalligheid onlosmakelijk deel uit van het proces dat heeft geleid tot de gestelde bekering en worden de verklaringen over de afvalligheid wel betrokken bij de beoordeling van de bekering, maar dient de afvalligheid niet als los element te worden beoordeeld. Indien er

⁷ Zie jurisprudentie van de Afdeling van 29 januari 2016, ECLI:NL:RVS:2016:280)

geen losse fase van afvalligheid is bij een bekering en de bekering niet geloofwaardig wordt geacht, betekent dit dan ook dat de afvalligheid ook niet geloofwaardig wordt geacht.

Hieronder worden handvatten gegeven voor de beoordeling van afvalligheid in verschillende situaties.

5.2 Verschil afvalligheid en niet praktiseren/ seculier leven

Het woord afvalligheid heeft in zekere zin een negatieve lading. Verschillende gelovige gemeenschappen beschouwen de term afvalligheid als iets ernstigs. Het niet praktiseren van een geloof, of het leiden van een seculier leven is niet per definitie hetzelfde als afvalligheid. Bij afvalligheid is er op enig moment iets gewijzigd bij de vreemdeling in het innerlijke geloof waardoor hij zich hiervan heeft afgewend, of de vreemdeling voelt zich niet meer behoren tot het geloof waar hij op enige wijze wel aan heeft deelgenomen. Bij seculier leven of het niet praktiseren van een geloof ontbreekt deze verandering. Uit het gehoor zal moeten volgen of hiervan sprake is, en daarbij zal ook aandacht moeten worden besteed aan waarom iemand zijn geloof niet meer praktiseert of seculier leeft en of er daarbij sprake is van een afwending van het geloof of niet. Omdat in sommige talen en vertalingen de terminologie verwarring kan opwekken is het van belang om in elke zaak helder te hebben wat de vreemdeling bedoelt, hoe de vreemdeling zichzelf beschouwt en wat dat inhoudt in de individuele zaak. Of de vreemdeling als afvallige wordt aangemerkt, zal afhankelijk zijn van de verklaringen die de vreemdeling zelf aflegt over de inhoud van zijn overtuigingen en opvattingen, hoe hij zichzelf aanduidt en de informatie over de religieuze context waar de vreemdeling zich in bevindt. Van belang is om de term afvalligheid te gebruiken indien uit de verklaringen blijkt dat een van de situaties zoals beschreven onder paragraaf 5.1 in lijn met de Afdelingsuitspraak aan de orde is en om verder in de gehoren en beslissingen op deze zaken zo dicht mogelijk bij de feitelijke situatie te blijven.

Het is van belang om in de gevallen waar het gaat om niet praktiserende gelovigen of mensen die seculier leven en niet zelf afvallig zijn echter ook alert op de mogelijkheid van toegedichte afvalligheid te zijn (zie paragraaf 5.5); de omgeving kan hen wel zo beschouwen.

5.3 Beoordelen van de afvalligheid als afzonderlijk asielmotief

De Afdeling heeft geoordeeld dat afvalligheid ook middels een vast stramien, op vergelijkbare wijze als een bekering moet worden beoordeeld middels de drie elementen 'proces', 'kennis' en 'activiteiten'. Er zijn echter wel verschillen tussen de beoordeling van de verklaringen aangaande een bekering en de beoordelingen van de verklaringen over de afvalligheid. Hieronder worden de belangrijkste elementen toegelicht.

a) Proces en motieven

In de eerste plaats kan worden gesteld dat ook bij afvalligheid in het algemeen een proces zal plaatsvinden waarin de vreemdeling het vroegere geloof verlaat of door bepaalde persoonlijke ervaringen tot de conclusie komt dat het geloof waarmee hij is opgegroeid niet zijn geloof is of zou moeten zijn. Daarom kan ook van een afvallige vreemdeling worden verwacht dat hij kan verklaren over het bestaan of ontstaan van negatieve ervaringen met- of kritiek op (bepaalde aspecten van) het geloof waarmee hij is opgegroeid. De 'motieven voor en het proces van' de afwending van dit geloof en de betekenis die deze veranderingen hebben in de sociaal-maatschappelijke en religieuze omgeving van de vreemdeling moeten dus ook bij de afvalligen in de beoordeling worden betrokken. De beoordeling van een dergelijk proces kan op vergelijkbare wijze worden verricht als die voor een bekering.

b) Kennis

Van afvalligen wordt in algemene zin niet in alle gevallen verwacht dat zij kennis over afvalligheid of van het oude geloof bezitten. Het kan wel zo zijn dat het verkrijgen van nieuwe kennis van het oude geloof heeft bijgedragen aan een ontwikkelende kritische houding en aan de keuze om zich van dat oude geloof af te wenden. Hier dient naar gevraagd te worden en in die gevallen kan ook wel een uitleg van de vreemdeling verlangd worden, bijvoorbeeld over hoe hij deze kennis heeft opgedaan, waarom hij aan deze kennis een bepaalde waarde heeft gehecht, hoe dit zijn kijk op zijn (oude) geloof heeft veranderd en op welke wijze dit heeft bijgedragen aan de geloofsverandering. Het is daarbij van belang om vragen te stellen over de persoonlijke betekenis die iemand hecht aan

kennis van het oude geloof, wat die kennis met iemand doet, hoe er tegen afvalligen wordt aangekeken door de maatschappij en wat de vreemdeling daarvan vindt. Ook hierbij geldt dat het authentieke verhaal het uitgangspunt is en het dus afhangt van het individuele asielrelaas hoeveel waarde hieraan gehecht kan worden en welke kennis verlangd kan worden in de individuele situatie.

c) Activiteiten

Voor wat betreft de activiteiten, kan niet in alle gevallen verwacht worden dat een vreemdeling activiteiten heeft verricht in het kader van zijn afvalligheid. Toch kan dit element relevant zijn bij de geloofwaardigheidsbeoordeling. Zo zullen er vreemdelingen zijn die hun afvalligheid uiten juist door niet meer deel te nemen aan eerder verrichte geloofsactiviteiten of tradities die samenhangen met hun oude geloof. In dat geval kan worden gevraagd waarom de vreemdeling hier niet meer aan deelneemt en wat het voor de vreemdeling betekent om dit niet meer te doen en hoe hij hierover communiceert naar anderen. Als een vreemdeling heeft verklaard dat hij zijn afvalligheid actief uit door dit te bespreken met anderen, kan in het gehoor hierop worden toegespitst en dient daarbij de situatie in het land van herkomst betrokken te worden. Het is belangrijk om te vragen hoe en waarom iemand zijn afvalligheid in zijn land van herkomst in het verleden heeft geuit, gelet op de daar geldende beperkingen en wat de overwegingen waren in die context om zich al dan niet daarover uit te laten.

d) Uiting

Naast de verklaringen over de drie elementen is het belangrijk om op een zelfde wijze als bij een bekering en atheïsme te vragen naar hoe de vreemdeling zich in de toekomst wil uiten als afvallige en om vervolgens te beoordelen of dit geloofwaardig is. In die beoordeling zal ook moeten worden betrokken hoe hij zich in zijn land van herkomst heeft gedragen, hoe hij zich in Nederland gedraagt, waarom het uiten van zijn afvalligheid belangrijk voor hem is, en wat de redenen zijn van deze uitingen en of dit past bij de overige verklaringen over de afvalligheid. In het geval dat afvalligheid onderdeel is van een bekering moet ook expliciet worden gevraagd naar de voorafgaande fase van afvalligheid en hoe iemand zich destijds geuit heeft. Om te bezien of een vreemdeling in zijn persoonlijke levenssfeer en (religieuze) identiteit geraakt wordt door zich te conformeren aan de gebruiken en handelingen die in zijn land van herkomst van hem verlangd worden, is het belangrijk om te vragen waarom en of de eventuele toekomstige uitingen voor iemand belangrijk zijn. Het is belangrijk om duidelijk te krijgen of iemand zich enkel heeft afgewend van een geloof maar er verder niet meer in geïnteresseerd is om zich hierover te uiten, of dat eventuele uitingen van afvalligheid een essentieel onderdeel van het leven van de vreemdeling zijn en voor hem belangrijk is voor het behoud van zijn (religieuze) identiteit. Daarnaast moet worden gevraagd en onderzocht of er beperkingen in het land van herkomst zijn om zich op de wijze zoals hij dit wil hierover te uiten en welke (eventuele sociale, wettelijke of overige) gevolgen dit voor een vreemdeling in het land van herkomst heeft of zou hebben. Hierbij moet worden betrokken welke wetgeving het land van herkomst hierover kent, of en hoe deze wet en regelgeving in de praktijk wordt toegepast er in de meer directe sociale omgeving/woon omgeving van de vreemdeling omgegaan wordt met dergelijke (afwijkende) uitingen. De verklaringen van de gewenste uiting zullen moeten worden afgezet tegenover de verklaringen over de betekenis die iemand toekent aan de afvalligheid. Let er wel op dat het bij een afvallige niet altijd duidelijk kan zijn wat er bedoeld wordt met een uiting, het betreft hier immers niet het uiten van een nieuwe religie, maar in de regel meer het uiten in negatieve zin en het niet meer meedoen met tradities en rituelen.

5.4 Weging van de elementen

Ook bij afvalligheid moet een weging gemaakt worden van de verklaringen van de vreemdeling over de drie elementen (en eventuele bewijsstukken indien beschikbaar). Het zal hierbij afhankelijk zijn van het individuele relaas wat wel en niet van de vreemdeling verwacht kan worden. Uitgangspunt is dat van een vreemdeling wel verwacht mag worden dat hij aannemelijk maakt hoe en om welke redenen hij zich heeft afgewend van het oude geloof en wat dit voor hem betekende. Mogelijk zijn echter de elementen van kennis en activiteiten in mindere mate van belang bij afvalligheid dan bij een bekering het geval is.

5.5 Toegedichte afvalligheid als asielmotief

Indien de verklaringen van een vreemdeling over de bekering en/ of de afvalligheid niet geloofwaardig worden geacht, moet vervolgens nog worden beoordeeld of de vreemdeling vanwege toegedichte afvalligheid te vrezen heeft voor vervolging. Het kan daarnaast ook voorkomen dat een vreemdeling aanvoert niet te zijn bekeerd of afvallig te zijn, maar zich beroept op toegedichte afvalligheid omdat de omgeving hem toedicht afvallig te zijn. In beide gevallen moet worden beoordeeld of de vreemdeling op basis van toegedichte afvalligheid te vrezen heeft voor vervolging.

De beoordeling van toegedichte afvalligheid ziet niet zozeer op de eigen overtuiging van de vreemdeling, maar meer op de gedragingen en uitingen van de vreemdeling en de perceptie van de omgeving hiervan, welke risico's dit oplevert en waarom deze uitingen in verband worden gebracht met afvalligheid. Eerst dient helder gekregen te worden wat de uitgangssituatie is. Heeft de vreemdeling altijd op deze manier uiting gegeven aan zijn religie of is er daarbij sprake van een verandering? Indien de vreemdeling altijd op deze wijze uiting heeft gegeven is het van belang om te kijken wat er veranderd is waardoor hij nu door anderen als afvallig wordt gezien en tevens om te kijken of dit eerder tot problemen heeft geleid.

Als er sprake is van een verandering in de manier waarop de vreemdeling uiting geeft aan zijn religie, dan is belangrijk door te vragen naar de redenen die hebben geleid tot deze verandering in de manier waarop hij met zijn religie omgaat. Belangrijk is om te vragen waarom de vreemdeling – ondanks dat hij nog steeds de religie aanhangt – daaraan geen, minder of op een andere manier uiting geeft en waarom bepaalde uitingen en rituelen voor hem niet belangrijk zijn. Ook dient te worden gevraagd naar de sociale context en het land waarin de vreemdeling is opgegroeid en hoe deze handelingen daar worden beschouwd, of dit bijvoorbeeld strafbaar is gesteld. Daarnaast dient gevraagd te worden naar de handelingen en uitingen in Nederland en de eventuele verschillen daarin met de uitingen in het land van herkomst.

Ook ten aanzien van een vreemdeling die stelt dat hem afvalligheid zal worden toegedicht, is het belangrijk om te kijken of en hoe hij op dit moment uiting geeft aan zijn religie. Belangrijk is om te vragen aan welke activiteiten de vreemdeling wel en niet deelneemt, waarom en welke betekenis die activiteiten voor hem hebben. Bijvoorbeeld als iemand niet meer meedoet aan de Ramadan, maar nog wel in de islam stelt te geloven, is het van belang om te vragen waarom dit voor hem niet belangrijk is en hoe de omgeving dat ziet, en wat dat voor gevolgen voor hem heeft. Ook hierbij geldt dat religieuze tradities vaak ook vanuit sociaal en cultureel oogpunt belangrijk zijn. In dat kader is het belangrijk om te vragen hoe de vreemdeling daarmee zelf om gaat en hoe de omgeving dit beschouwt. Bij een vreemdeling die stelt zelf niet afvallig te zijn en nog wel te geloven maar enkel afvalligheid te worden toegedicht dient in zijn algemeenheid minder te worden gefocust op de innerlijke overtuiging zelf. De nadruk dient te worden gelegd op de uitingen die hebben geleid tot de toegedichte afvalligheid door de omgeving en hoe de vreemdeling daarmee om is gegaan, of dit geloofwaardig is. Indien een vreemdeling heeft aangegeven afvallig of bekeerd te zijn, maar de bekering of afvalligheid niet geloofwaardig is geacht, kunnen de verklaringen over de uitingen betrokken worden bij de beoordeling van toegedichte afvalligheid. Zijn bijvoorbeeld in het kader van een gestelde bekering of afvalligheid de verklaringen over de handelingen en uitingen van de vreemdeling niet geloofwaardig, dan kan dat ook worden betrokken bij de beoordeling of de toegedichte afvalligheid geloofwaardig is.

6. Horen

In deze paragraaf worden aanvullende instructies gegeven specifiek voor het horen van bekeerlingen, atheïsten en afvalligen, naast de instructies die al onder de beoordeling van bekeerlingen, atheïsten en afvalligen vermeld staan.

6.1 Horen van bekeerlingen

Het is van belang dat de voornoemde drie elementen tijdens het gehoor over de bekering of de afvalligheid aan de orde worden gesteld. In iedere zaak vindt een op de zaak toegespitst gehoor plaats, maar het is van belang dat inzichtelijk wordt gemaakt dat het gehoor heeft plaatsgevonden conform de in deze WI beschreven werkwijze. Er vindt tijdens het gehoor geen beoordeling plaats en het is derhalve uitdrukkelijk niet de bedoeling op de inhoudelijke toets vooruit te lopen door bijvoorbeeld bij zwakke verklaringen op één element niet of beperkt door te vragen op andere

elementen. Wel kan de vreemdeling bijvoorbeeld worden geconfronteerd met zijn zwakke verklaringen en worden gevraagd uit te leggen hoe dat komt. Dat antwoord kan aanleiding vormen aanvullende vragen over de eerdere zwakke verklaringen te stellen.

Er wordt geen (standaard) vragenlijst gebruikt. Ook deze WI moet niet gezien worden als een checklist. Het blijft immers een individuele beoordeling en elke vreemdeling is uniek. Na het vrije relaas moeten vooral open vragen gesteld worden. Daar waar nodig moet worden doorgevraagd op de gegeven antwoorden. Getracht moet worden zo veel mogelijk het echte gesprek aan te gaan. Als uitgangspunt geldt dat je je tijdens het gehoor onbevangen opstelt en zo veel mogelijk voorkomt dat je (onbewust) redeneert vanuit een persoonlijk, vaak westers, referentiekader. Vraag vooral door op de persoonlijke belevingen van de vreemdeling en de persoonlijke betekenis die de verandering in zijn geloofsovertuiging in de sociale, emotionele en religieuze context voor de vreemdeling heeft gehad. Hou bij het stellen van vragen ook rekening met de mate waarin vreemdelingen hun nieuw verworven geloof in woorden kunnen vatten, dit zal immers per persoon verschillen. Bovendien is niet iedere vreemdeling gewend om over zijn persoonlijke ervaringen en gevoelens te praten. Probeer dan ook zoveel mogelijk aansluiting te zoeken bij het niveau en de wijze van vertellen van de vreemdeling en zijn referentiekader.

Het komt regelmatig voor dat vreemdelingen met standaardantwoorden komen ten aanzien van een bekering. Dit terwijl de IND juist op zoek is naar een authentiek verhaal en de persoonlijke betekenis van de bekering voor de betrokken vreemdeling. Daarom is het van belang om verder door te vragen bij standaardantwoorden. Het is daarbij de bedoeling de vreemdeling uit te nodigen zijn verklaringen nader te onderbouwen en persoonlijker te maken. Dit kan bijvoorbeeld door om verduidelijking van het gegeven antwoord te vragen of te vragen naar wat één en ander dan persoonlijk voor hem betekent, waarbij je eventueel ook creatief kunt zijn in je vraagstelling. Indien de vreemdeling, ondanks dat hij is uitgenodigd zijn verklaringen nader te onderbouwen en persoonlijker te maken, daarvan geen gebruik maakt en met standaardantwoorden blijft komen, hoeft daarop niet oneindig te worden doorgevraagd. Het blijft immers de verantwoordelijkheid van de vreemdeling om zijn bekering middels zijn verklaringen aannemelijk te maken.

6.2 Horen van atheïsten

Ook bij vreemdelingen die stellen te zijn bekeerd tot het atheïsme is van belang om goed over de drie elementen te horen. Zoals is aangegeven kan het zo zijn dat bij atheïsten de focus meer ligt op het proces/motieven dan op de kennis en activiteiten, maar het is wel van belang om over elk van deze onderwerpen vragen te stellen. Het zal van de individuele situatie afhangen hoeveel vragen dit zijn per onderwerp. Ook bij atheïsten geldt de voornoemde werkwijze voor horen waarbij het authentieke verhaal centraal staat. Het horen van een atheïst zal niet wezenlijk anders zijn dan het horen van een bekeerling, maar bij een atheïst is aanvullend wel van belang om helder te krijgen wat iemand precies onder atheïsme verstaat, omdat dit begrip, zoals hierboven in paragraaf 2 is aangegeven niet in elke taal en in wetenschappelijke literatuur op eenzelfde wijze wordt gebruikt.

6.3 Horen van afvalligen

Net als bij atheïsten en bekeerlingen zal een afvallige in de regel ook middels de drie elementen gehoord kunnen worden, waarbij het uiteraard van belang is om je ook hierbij bewust te zijn van de individuele situatie waarin de vreemdeling verkeert, en welke vorm van afvalligheid hier aan de orde is. Daarnaast is belangrijk om duidelijk in het gehoor te krijgen of de bekering en afvalligheid onlosmakelijk aan elkaar verbonden zijn gelet op de motieven voor en het proces van afvalligheid en bekering, of dat het hier op zichzelf staande fasen betreft.

Voor een vreemdeling die stelt te zijn bekeerd, maar waarbij er een voorgaande van afvalligheid is geweest, is van belang om niet enkel de bekering uit te vragen, maar ook voldoende aandacht te hebben voor deze eerdere fase van afvalligheid. Van belang is om te vragen wat die fase inhield en betekende voor iemand, alsmede naar de eventuele eerdere activiteiten of uitlatingen van de vreemdeling te vragen ten tijde van de afvalligheid, voordat de bekering heeft plaatsgevonden. Als iemand zelf aangeeft bekeerd te zijn, kan het voorkomen dat iemand niet uitdrukkelijk uit zichzelf verklaart over de handelingen die belangrijk zijn voor iemand die zijn oude geloof heeft afgewend maar hier (nog) geen nieuwe geloofsovertuiging voor in de plaats heeft gekregen. Diegene zal de

nadruk leggen op de bekering tot het nieuwe geloof. Echter, voor het geval de bekering in de beslisfase niet geloofwaardig zou blijken, is het wel van belang om dus ook in het gehoor te vragen naar de eerdere handelingen en uitingen van iemand ten tijde van de afvalligheid.

Bij vreemdelingen die stellen enkel afvalligheid te worden toegedicht en zelf niet afvallig te zijn geldt dat het gehoor er net iets anders uit kan zien, aangezien het hier niet zozeer om de innerlijke overtuiging gaat als met name om de stempel van de samenleving. Van belang is om uitdrukkelijk stil te staan bij de handelingen, uitingen en eventuele veranderingen bij de vreemdeling en daarnaast uitgebreid in te zoomen op de omgeving en hoe de omgeving dit anders is gaan zien.

7 Vrees bij terugkeer

7.1 Vrees bij terugkeer voor bekeerlingen

Indien de eerdere problemen vanwege een bekering geloofwaardig zijn geacht, is dit een belangrijke aanwijzing dat deze problemen zich ook zullen voordoen bij terugkeer. Echter, indien gestelde eerdere problemen ongeloofwaardig zijn geacht of er geen eerdere problemen zijn, wil dit niet zeggen dat de vreemdeling bij terugkeer naar zijn land van herkomst niet heeft te vrezen vanwege zijn bekering. Daarbij zal wel een rol spelen of de vreemdeling voor zijn vertrek er voor gekozen heeft om openlijk uiting te geven aan zijn nieuwe geloof.

Met name is van belang om duidelijk te krijgen wat de vrees bij terugkeer naar het land van herkomst is. Daarvoor is het van belang dat helder wordt hoe de vreemdeling bij terugkeer uiting wil geven aan zijn nieuwe geloofsovertuiging en waarom deze religieuze handelingen voor hem persoonlijk bijzonder belangrijk zijn om zijn godsdienstige identiteit te bewaren. Het is ook belangrijk om te weten of en wie er in het land van herkomst op de hoogte zijn van zijn bekering.

Van de vreemdeling mag geen terughoudendheid verlangd worden in het uitoefenen van zijn nieuwe geloofsovertuiging, mits de vreemdeling aannemelijk kan maken dat deze uitoefening voor hem belangrijk is en het niet kunnen uitoefenen van deze activiteiten en/of uitingen hem in zijn persoonlijke levenssfeer raakt.

Naast concrete handelingen is het ook van belang om een beeld te krijgen van de mate waarin de vreemdeling bij een eventuele terugkeer in veiligheid zijn geloofsovertuiging kan uitoefenen. Kan hij openlijk praten over zijn geloof? Kan hij thuis bijvoorbeeld de Bijbel lezen zonder in de problemen te komen? Kan hij participeren binnen een geloofsgemeenschap of dat juist nalaten? Indien de vreemdeling antwoordt dat hij zich gedwongen voelt om zijn geloof terughoudend uit te oefenen bij een eventuele terugkeer naar zijn land van herkomst vanwege de risico's die de vreemdeling anders loopt, is dit geen argument om daarmee aan te nemen dat de vreemdeling bij terugkeer geen risico loopt. Het zijn de handelingen die voor de vreemdeling persoonlijk dermate belangrijk zijn om zijn geloof in vrijheid uit te kunnen oefenen die in dit kader doorslaggevend zijn.

Niet elke uiting van een nieuwe geloofsovertuiging levert bij terugkeer naar het land van herkomst per definitie een gegronde vrees voor vervolging of ernstige schade op. Denk bijvoorbeeld aan landen waarin je je christelijke geloof wel mag uitoefenen, zolang je niet actief gaat evangeliseren. In die gevallen waarin de vreemdeling niet aannemelijk heeft weten te maken dat hij bij terugkeer zal gaan evangeliseren, kan het dus zo zijn dat de vreemdeling zijn vrees niet aannemelijk heeft gemaakt. Bovendien wordt hierbij ook nog opgemerkt dat het moeten voldoen aan bepaalde religieuze praktijken (denk hierbij bijvoorbeeld aan het niet op straat eten tijdens de ramadan) die in het land van herkomst gangbaar zijn, niet in alle gevallen te kwalificeren is als een niet te tolereren inbreuk op de persoonlijke geloofsovertuiging, identiteit of manier van leven. In iedere samenleving zal immers een zekere vorm van conformisme aan heersende gebruiken vereist zijn om te kunnen functioneren in die samenleving. Indien van zo'n situatie sprake is, dient uiteraard gemotiveerd te worden waarom van de vreemdeling verwacht mag worden dat hij zich conformeert aan de heersende (religieuze) praktijken.

Indien aannemelijk is dat de vreemdeling bij terugkeer naar zijn land van herkomst een reëel risico op vervolging danwel ernstige schade loopt, dient uiteraard nog bezien te worden of de vreemdeling tegen deze risico's de bescherming in kan roepen van de (hogere) autoriteiten en/of internationale organisaties of dat sprake is van een vlucht- of vestigingsalternatief.

7.2 Vrees bij terugkeer voor een atheïst

Voor vreemdelingen die bekeerd zijn tot het atheïsme geldt dat de vrees bij terugkeer op een zelfde wijze moet worden beoordeeld als bij andere vormen van een bekering. In de kern wijkt het beoordelingskader van de vrees voor een atheïst niet af van het geschetste algemene kader onder de vrees bij terugkeer voor bekeerlingen.

Indien de bekering tot het atheïsme geloofwaardig is geacht en de vreemdeling aannemelijk heeft gemaakt dat het voor hem belangrijk is om op een bepaalde wijze uiting te geven aan deze levensovertuiging en het niet kunnen uitoefenen van deze activiteiten en/of uitingen of het zich juist wel moeten conformeren aan bepaalde activiteiten/uitingen die horen bij de in zijn omgeving dominante geloofsovertuiging hem in zijn persoonlijke levenssfeer en (religieuze) identiteit raakt, mag niet worden verlangd van een vreemdeling dat hij zich terughoudend opstelt. Het gaat er hierbij om dat deze handelingen dus echt belangrijk zijn voor de vreemdeling. Hierom moet worden beoordeeld of de eventuele toekomstige uitingen of problemen zijn te rijmen met de atheïstische overtuiging en het aannemelijk is dat de vreemdeling zijn atheïstische overtuiging bij terugkeer zal uiten en hierdoor in zijn (religieuze) identiteit wordt geschaad. Ten aanzien van de handelingen die voor de vreemdeling persoonlijk van belang zijn om zijn atheïstische identiteit te bewaren moet worden beoordeeld of deze bij terugkeer naar het land van herkomst per een gegronde vrees voor vervolging of ernstige schade opleveren. In landen waar een seculiere levenswijze (al dan niet in bepaalde regio's of binnen bepaalde groepen) in zekere zin geaccepteerd wordt en waar verschillen kunnen bestaan in de mate waarin en de wijze waarop het geloof gepraktiseerd wordt zal een atheïst mogelijk minder problemen te wachten staan dan in een land waar religieuze tradities en leefregels zeer strikt en uniform gehanteerd worden. Hierbij is het belangrijk om oog te hebben voor het land van herkomst en de specifieke omgeving daarbinnen en de daar geldende normen en te kijken naar de individuele situatie van de vreemdeling en wat een eventuele aanpassing voor hem persoonlijk zou betekenen en in hoeverre dit vereist zou zijn bij terugkeer.

7.3 Vrees bij terugkeer voor afvalligen

Indien geconcludeerd wordt dat de afvalligheid geloofwaardig is en de vreemdeling aannemelijk kan maken dat het uitoefenen van zijn afvalligheid voor hem voor het behoud van zijn (religieuze) identiteit belangrijk is en het niet kunnen uitoefenen van deze overtuiging/uiting (non-uiting in dit geval) een inbreuk zou zijn op zijn (religieuze) identiteit kan geen terughoudendheid worden verwacht van de vreemdeling. Dit zal echter niet het geval zijn voor elke afvallige. Dit dient op individuele basis te worden beoordeeld aan de hand van de verklaringen van de vreemdeling.

In de kern is de beoordeling van de vrees bij terugkeer voor afvalligen niet anders dan die voor bekeerlingen. Echter, een verschil is dat een afvallige niet noodzakelijkerwijs een nieuwe geloofsovertuiging hoeft te hebben. Immers kan een afvallige zich uit overtuiging hebben afgewend van het oude geloof, maar kan het ook zo zijn dat hij het geloof waarmee hij is opgegroeid eigenlijk meer uit desinteresse niet meer aanhangt. Het is belangrijk om helder te krijgen om welke situatie het gaat, hoe de vreemdeling zich bij terugkeer zal opstellen en wat het voor de vreemdeling zou betekenen om zich te conformeren aan de heersende religie. Van een vreemdeling die enkel uit desinteresse afvallig is, zich jarenlang heeft geconformeerd aan de heersende normen en het niet deel uitmaakt van zijn (religieuze) identiteit, kan eerder verlangd worden dat hij zich aanpast aan de heersende normen zonder dat er een onhoudbare situatie zou ontstaan dan van een vreemdeling die zich heeft afgewend van een religie en daar sterke ideeën over heeft. In dat laatste geval kan geen terughoudendheid verlangd worden. Het is van belang om te onderzoeken om welke situatie het gaat, hoe iemand zich bij terugkeer zou gedragen, de geloofwaardige uitingen hierbij mee te wegen en te bezien welke beperkingen dit met zich mee zou brengen en welke gevolgen dat zou hebben voor de individuele vreemdeling. In de beoordeling dient landeninformatie en informatie over de (geloofs)gemeenschap waaruit iemand afkomstig is te worden betrokken. Immers, niet elke weigering deel te nemen aan bepaalde gebruiken hoeft bij terugkeer naar elk land van herkomst of in elke (geloofs)gemeenschap problemen op te leveren. Denk daarbij aan personen die al jarenlang niet meedoen met de Ramadan maar zich als afvallige verder niet uiten of bezighouden met geloofsovertuigingen. Een afvallige zal minder problemen te wachten staan in landen waar een seculiere levenswijze in zekere zin geaccepteerd wordt in bepaalde groepen of binnen bepaalde (geloofs)gemeenschappen en waar verschillen bestaan in de

mate waarin en wijze waarop het geloof gepraktiseerd wordt dan in een land waar religieuze tradities en leefregels zeer strikt en uniform gehanteerd worden. Het zal per individuele situatie afhankelijk zijn of dat problemen bij terugkeer zal opleveren waardoor de vreemdeling te vrezen heeft voor vervolging. Daarnaast zal het per vreemdeling verschillen wat de impact op zijn leven is door zich te moeten aanpassen aan de heersende religieuze gebruiken, en zal het per situatie verschillen om welke aanpassingen dit gaat, en of dit in dit kader van hem verlangd kan worden.

8 Opvolgende aanvragen nadat de bekering in een eerdere procedure ongelooftwaardig is geacht

Bij een opvolgende aanvraag kunnen verklaringen van de vreemdeling of verklaringen van kerkelijke personen en/of instanties als nieuwe elementen en bevindingen worden aangemerkt, indien uit die verklaringen ook daadwerkelijk nieuwe elementen en bevindingen blijken ten opzichte van de laatste aanvraag.

Indien de vorige aanvraag is afgewezen omdat de bekering of afvalligheid ongelooftwaardig is geacht en de overgelegde verklaringen van derden bevatten enkel een opsomming van hetgeen in de vorige asielpcedure reeds is aangevoerd en is meegewogen, zullen deze verklaringen niet snel tot het oordeel leiden dat sprake is van nieuwe elementen en bevindingen. Hetzelfde geldt ten aanzien van verklaringen waarin een alternatieve geloofwaardigheidsbeoordeling is gegeven ten aanzien van de in de vorige asielpcedure ongelooftwaardig geachte verklaringen. Immers, er is reeds in rechte komen vast te staan dat de verklaringen afgelegd tijdens de vorige asielpcedure ongelooftwaardig zijn. Een opvolgende aanvraag is niet bedoeld om alle eerder ongelooftwaardige geachte verklaring opnieuw te wegen, maar enkel om nieuwe elementen en bevindingen die zich hebben voorgedaan na de vorige afwijzing te beoordelen. Om die reden kan een rapport waarin enkel een alternatieve geloofwaardigheidsbeoordeling van de eerder ongelooftwaardig geacht verklaringen wordt gegeven, dan ook niet als nieuwe feiten en omstandigheden worden aangemerkt.

Indien de verklaringen van derden in gaan op wat er ten opzichte van de laatste aanvraag is veranderd ten aanzien van de gestelde bekering, kunnen deze verklaringen van derden – in samenhang met de verklaringen van de vreemdeling – worden aangemerkt als nieuwe elementen en bevindingen. Bij een opvolgende aanvraag gaat het om de vraag waarin de bekering of afvalligheid in onderhavige aanvraag verschilt ten opzichte van de vorige procedure. Met andere woorden: wat is er nieuw aan de afvalligheid of bekering, waardoor er nu wel sprake is van afvalligheid of een oprechte bekering?

Ook de verklaringen van de vreemdeling kunnen (ook indien er geen verklaringen van derden zijn overgelegd) leiden tot het oordeel dat sprake is van nieuwe elementen en bevindingen.

Dat sprake is van nieuwe elementen en bevindingen wil niet zeggen dat daarmee nu wel sprake is van een geloofwaardige bekering. Indien de vreemdeling voort borduurt op een eerder ongelooftwaardig geachte bekering of afvalligheid, rust er een zwaardere bewijslast op de vreemdeling om zijn afvalligheid of bekering geloofwaardig te maken. Zo zal er bij een herhaalde aanvraag minder snel het voordeel van de twijfel gegeven kunnen worden, omdat een groot deel van de gestelde afvalligheid of bekering eerder ongelooftwaardig is geacht. Daarbij dient ook bedacht te worden dat het geen herexamen is, dat telkens opnieuw gedaan kan worden. Indien de vreemdeling – ondanks de ongelooftwaardigheid van zijn eerdere verklaringen – echter nu zo overtuigend kan vertellen over zijn motieven voor en het proces van bekering dat zich heeft voorgedaan na de vorige afwijzing, kan dit – in combinatie met zijn huidige kennis en de activiteiten die hij verricht – tot de conclusie leiden dat zijn bekering nu wel geloofwaardig is.

Het kan voorkomen dat een vorige aanvraag is afgewezen omdat de vreemdeling weliswaar geloofwaardig had verklaard over een oprechte interesse in een andere geloofsovertuiging, maar zich op dat moment nog onvoldoende had verdiept in het geloof, zich nog niet daadwerkelijk van het geloof had afgewend, of dat nog geen sprake was van een voltooid bekeringsproces. In die gevallen dient onderzocht te worden hoe de vreemdeling zich verder heeft ontwikkeld na de afwijzing van de vorige asielaanvraag. In deze gevallen dient bezien te worden of de verklaringen

afgelegd tijdens deze asielprocedure in combinatie met de eerder geloofwaardig geachte verklaringen tijdens de vorige procedure, voldoende zijn om de afvalligheid of bekering geloofwaardig te achten.

9. Bekeringscoördinatoren

Op elke locatie zijn bekeringscoördinatoren aanwezig. In elke zaak waarin een bekeringsmotief (inclusief afvalligheid of een bekering tot het atheïsme) speelt, dient voor het besluit genomen wordt een bekeringscoördinator geraadpleegd te worden. Daarnaast kunnen de coördinatoren ook benaderd worden voor vragen over deze zaken.